

ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД ТА УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕКЛАДАЧІ

Як засвідчують сучасні перекладознавчі дослідження, переклад виконує понад 60 різних функцій. Яка ж найголовніша функція перекладу й зокрема перекладу художнього? На нашу думку — націєтворча. Адже саме переклад узяв на себе чільну функцію становлення української літератури, філософії, релігії, духовності, культури, науки тощо. Тож саме переклад і відіграв та невпинно продовжує відігравати провідну роль у формуванні української нації.

Причини, з яких той чи той митець береться за переклад, різні. Це — і внутрішнє прагнення до пізнання досі непізнаного й незнаного та бажання донести його іншим, широкому загалові, це — і прагнення позмагатися зі світовими творцями щодо можливості перевдягання їхніх шедеврів у пишноту рідної мови, це — і царсько-імперська та більшовицька цензура як заборона публікувати власні твори, тобто засіб виживання, це — і просто заробіток, це, зрештою, і божественне покликання, себто життєве призначення. А результат (за умови, що робота виконана талановито і якісно) той самий — розвиток свого, рідно, невпинний розвій своєї нації та всього, що до неї дотичне.

Тому, що можна сказати про тих людей, яким присвячене це видання? Нічого, крім найкращого. Ці люди присвятили себе вельми нелегкому служінню своїй країні, рідному народові, українській нації, її культурі, літературі, науці, філософії, її всебічному культурному, духовному, економічному зростанню у великій родині вільних народів світу. Як життя за це повелося з ними? То — інша річ. Адже все велике і справжнє постає у муках, у кропіткій і виснажливій праці, в непередбачуваних випробуваннях. Хто поклав на плаху цього служіння своє людське щастя, хто — власне здоров'я, а хто — і своє життя.

Саме через це виник задум подати цю книжку у вигляді календаря. Щоб ми завжди пам'ятали цих великих достойників і достойниць, згадували їх упродовж усього року й ніколи не забували, хто ми є, які наші корені, і куди ми йдемо.

І ще одне. Чи можна вважати окремих, поданих у цьому виданні, перекладачів українськими, якщо вони за своїм походженням такими не були? Гадається, що можна. Адже якщо вони перекладали українські літературні твори мовами світової спільноти, тобто популяризуючи їх, поширюючи світом наше, українське, отже, хай і символічно, вони — доконче наші, українські.

Валерій Кикоть

СІЧЕНЬ

1 січня народилася Галина Миколаївна Кирпа (01.01.1950, с. Любарці, Бориспільський район, Київська область), поетеса, прозаїк, перекладачка, літературна редакторка. Членкиня Національної спілки письменників України.

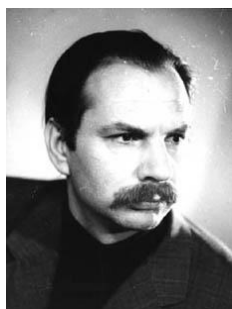
Перекладає з білоруської, данської, німецької, норвезької та шведської мов. Отримала премію імені Максима Рильського за переклади зі скандинавських мов (2007).

Переклади

- Валентин Лукша. «Літо цілий рік», вірші та казки (1985) (з біл.);
- Джеймс Крюс. «Флорентіна» (1983, 1991) (з нім.);
- Ян Екгольм. «Людвігові Чотирнадцятому — ура!» (1989, друге видання «Людвігові Хитрому — ура, ура, ура!», 2009) (зі шв.);
- Єста Кнутсон. Повісті про Пелле Безхвостого (2005—2010) (зі шв.);
- Бенні Андерсен. «Пригоди Невсідомика» (2005) (з дан.);
- Ганс Християн Андерсен. «Казки» (2006) (з дан.);
- Кнут Гамсун. «Містерії» (2007) (з норв.);
- Кристіна Фалькенланд. «Моя тінь» (2004) (зі шв.);
- Марія Гріпе. «Ельвіс Карлсон» та «Діти складува» (2006) (зі шв.);
- Турмуд Гауген. «Цепелін» (2006) (з норв.);
- Клаус Гагеруп. «Маркус і Діана» та «Маркус і дівчата» (2006), «Маркус і Сігмунд» (2016) (з норв.);
- Ева-Марія Люнд. «Викрадач ангелів» (2007) (з норв.);
- Гру Далє. «Хтозна-що, або свято першого зуба» (2007) (з норв.);
- Ульф Старк. «Мій друг Персі, Бофало Біл і я» (2008; 2017), «Диваяки і зануди» (2015), «Чи вмієш ти свистати, Юганно?» (2016), «Маленька книжка про любов», «Тоді я був просто Ульф» (2017), «Сікстен» (2019) (зі шв.);
- Ганна Гагеруп, Клаус Гагеруп. «У страху великі очі» (2009) (з норв.);
- Свен Нордквіст. «Петсон, Фіндус і намет», «Полювання на Лиса» (2009), «Петсон, Фіндус і переполах на городі» (2010), «Петсон, Фіндус і торт на іменини», «Як Фіндус загубився», «Різдво у Петсона», «Коли Петсон сумує» (2012), «Хвилина півнячого кукуріку» (2012), «Фіндус іде з дому» (2015), «Різдвяний гном» (2016) (зі шв.);

- Оле Лун Кіркегор. «Отто — носоріг» (2010) (з дан.);
- Пер Петтерсон. «Верхи на крадених конях» (2010) (з норв.);
- Оке Гольберг. «Туре Свентон, приватний детектив» (2010) (зі шв.);
- Астрід Ліндгрєн. «Сонячна галявина», «Домовичок Нільс Карлсон», «Книжка про Лотту з Бешкетної вулиці» (2010), «Мадікен» (три частини, 2017) (зі шв.);
- Марія Парр. «Вафельне серце» (2011) (з норв.);
- Клаус Гагеруп. «Маркус і велика футбольна любов» (2011) (з норв.);
- Марія Парр. «Тоня Гліммердал» (2012) (з норв.);
- Кнут Гамсун. «На зарослих стежках» (2013) (з норв.);
- Барбру Ліндгрєн. «Лоранга» (2015) (зі шв.);
- Рус Лагеркранц. «Моє щасливе життя», «Моє серце б'ється і сміється» (2018) (зі шв.);
- Еллен Карлсон. «Шпулька, пташка і я» (2018) (зі шв.);
- Гунгільд Селін. «Ослик Марії» (2017) (зі шв.).

Переклала трилогію Сергія Граховського «Зона мовчання», окремі твори Максима Танка, Володимира Короткевича, Сергія Панізника, Казимира Камейші, Миколи Малявки, Ніни Матяш, Сергія Тарасова (з біл.); Інгер Сандберг, Гуннель Лінде, Ульфа Старка, Едіт Седергран, Бу Сеттерлінда, Бенгта Шердемана, Артура Лундквіста, Юйї і Томаса Вієсландерів, Гуннара Екелефа, Вільгельма Екелунда, Еріка Блумберга, Вернера Аспенстрема, Гаррі Мартінсона, Ельмера Діктуніуса, Інґрід Шестранд, Сів Відерберг, Маріанне Сандельс, Яльмара Седерберга, Астрід Ліндгрєн, Пера Родстрема (зі шв.); Лісбет Торп (з дан.); Йо Тенфюрд, Альфа Прейсена, Арнульфа Еверланна, Гюнвор Гофму; Крістіни Бусті, Фрідріха Шиллера, Інґеборґ Бахман, Вільгельма Сабо, Моріца Гартмана (з нім.) та ін.

1 січня народився Данило Андрійович Кононенко (01.01.1942, село Ребедайлівка, Кам'янський район, Черкаська область — 15.01.2015, Сімферополь, АР Крим), поет, перекладач, публіцист. Член Національної Спілки письменників України. Заслужений діяч мистецтв АРК, Заслужений журналіст України.

Перекладач на українську мову з білоруської — поезії Петруся Бровки, Г. Буравкіна, Максима Танка, С. Граховського,

проза В. Бикова, В. Караткевича, Т. Бондар, В. Некляєва, Л. Арабей; з російської — поезії Л. Мартинова, В. Орлова, М. Брауна, Г. Петникова, В. Басирова та багатьох інших. Також перекладав з грузинської, таджицької, вірменської, угорської.

1 січня народився Абрам Ісакович Кацнельсон (01.01.1914, Городня, Чернігівщина — 21.08.2003, Лос-Анджелес, США), український поет, літературознавець, перекладач. Член Національної Спілки письменників України. Член міжнародного ПЕН-клубу.

За переклади українською мовою творів літератур народів СРСР, зокрема за збірку перекладів «З єврейської радянської поезії. Київ. Дніпро, 1983 р.» Абрамові Кацнельсону присуджено премію ім. Максима Рильського (1984).

2 січня народилася Віра Вовк, за паспортом Wira Selanski, (02.01.1926, Борислав, Польська Республіка — 16.07.2022, Ріо-де-Жанейро, Бразилія) українська письменниця, літературознавиця, перекладачка та науковиця.

Писала українською, німецькою та португальською мовами. З 1945 року мешкала в еміграції: спочатку в Німеччині, а згодом у Бразилії. Працювала професором німецької літератури в Державному університеті Ріо-де-Жанейро.

За свою кар'єру видала десятки власних книг поезії, прози та п'єс. Як перекладач переклала українською мовою поезію та прозу світових авторів (з французької, португальської, іспанської, італійської, румунської, македонської, старослов'янської та ін.: Поль Клодель, Пабло Неруда, Федеріко Гарсія Лорка, Рабіндранат Тагор, Ґеорґе, Фрідріх Дюрренматт та ін.). Крім того, переклала чимало українських авторів німецькою та португальською мовами.

Переклади українською мовою:

- Зелене вино: антологія модерної португальської та бразилійської поезії. Нью-Йорк: Пролог. 1964.
- Собака з бляшанкою на хвості (Бразилійські оповідання). Ріо-де-Жанейро: «Contraste». 2009.
- Лоза — Videira (Мала антологія молодого української лірики). Ріо-де-Жанейро: «Contraste». 2009.

- Пісня Сирени: антологія модерних бразилійських поетів. Ріо-де-Жанеро — Київ: «Editora da Velha Lapa». 2010.
  - Поль Кльодель: Благовіщення Марії (у співпраці з Вольфрамом Бургардом). Мюнхен: «Сучасність». 1968.
  - Пабльо Неруда: Верхів'я Мачу Пічу (у співпраці з Вольфрамом Бургардом) Мюнхен: «Сучасність». 1970.
  - Федеріко Гарсія Льорка: Чотири драми (у співпраці з Вольфрамом Бургардом і Григорієм Кочуром). Мюнхен: «Сучасність». 1974.
  - Фрідріх Дюрренматт: Гостина старої дами (у співпраці з Євгеном Поповичем), Мюнхен: «Сучасність». 1974.
  - Шарль Бодлер: 6 віршів з «Квітів зла», «На горі». Штуттгарт. 1979.
  - Олена Колодій: Вибрані поезії, «Товариство прихильників української культури», Курітиба. 1983.
- Переклади інших авторів з української на інші мови.
Португальською
- Antologia da Literatura Ucraniana, «Companhia Brasileira de Artes Gráficas». Rio de Janeiro. 1959.
  - Contos Ucranianos, «Companhia Brasileira de Artes Gráficas». RJ. 1959.
  - Girassol (Antologia da Moderna Poesia Ucraniana), «Companhia Brasileira de Artes Gráficas». RJ. 1966.
  - A Canôa no Mar (Tradução do Ucraniano, em colaboração com Anna Maria Muricy e Helena Ernestina Fernandes), «Companhia Brasileira de Artes Gráficas». RJ. 1972.
  - Galos Bordados (Tradução do Ucraniano, em colaboração com Anna Maria Muricy, Cleonice Berardinelli e Helena Ernestina Fernandes), «Companhia Brasileira de Artes Gráficas». RJ. 1972.
  - O Cântaro (A nova Arte Ucraniana), Companhia Brasileira de Artes Gráficas, RJ. 1973.
  - Viburno Rubro (Antologia da Literatura Ucraniana dos seus Princípios até 1950). RJ: «Companhia Brasileira de Artes Gráficas». 1977.
  - O Grupo de Poetas de Nova York (Antologia Lírica). RJ: «Editora Velha Lapa». 2008.
  - Vinho Verde — Зелене вино. RJ: «Contraste». 2009.
  - Sinos (Antologia da Poesia Ucraniana). RJ: «Contraste». 2009.
  - Helena Kolody: Luz Infinita — Олена Колодій: Безконечне світло. «Український Музей і Бібліотека в Курітибі». 1997.
  - SÉRIE VERTÉP, «Companhia Brasileira de Artes Gráficas», RJ.
  - Gh. Skovorodá: Fábulas. 1978.

- T. Chewtchenko: O Sonho. 1980.
- I. Frankó: Moisés, (em colaboração com Helena Kolody). 1981.
- V. Stefanyk: Cruz de Pedra. 1982.
- L. Ukrainka: Don Juan. 1983.
- M. Kotsiubynsky: Sombras dos Ancestrais Esquecidos (em colaboração com Anna Maria Muricy e Theresia de Oliveira) — M. Kozjubynskyj: Schatten vergessener Ahnen (in Zusammenarbeit mit Sabine Grosskopf und Udo Dengler). 1985.
- M. Vowtchók: Marússia. 1988.
- Колядник — Cancioneiro de Natal — Ukrainische Weihnachtslieder. 1988.
- Cânticos da Primavera. 1989
- B. I. Antonytch: Jarra Eslava. 1989.
- P. Tytchyna: Dourado Eco. 1992.
SÉRIE PYSSANKA, «Companha Brasileira de Artes Gráficas», RJ.
- V. Gholoborodhko: Dia verde. 1991.
- I. Dratch: Asas. 1993.
- O Grupo de Nova York: Colméia. 1993.
- M. Vorobiów: Signos. 1994.
- V. Chewtchúk: O Caminho. 1995.
- L. Paly: Luzes na Água. 1997.
- I. Kalynéts: O Fogo Sagrado. 1997.
- I. Svitlytchny — V. Symonenko — V. Stus: O Castiçal. 1998.
- S. Maidanska: Rio Montês. 1998.
- M. Vinghranowsky: Estórias. 1998.
- I. Jylenko: Solo na Flauta. 1999.
- V. Kordún: Solstício RJ: «Editora Velha Lapa». 2006.
- I. Jylenko: Evangelho segundo Andorinha. RJ: «Editora Velha Lapa». 2005.
- D. Pawlytchko: Não grites para mim, Oceano! Lisboa: «Sete Caminhos». 2008.
- Німецькою
- Der Baum (Ukrainische Kunst heute). RJ: «Companhia Brasileira de Artes Gráficas». 1975.
- New Yorker Dichterruppe (Anthologie der Lyrik). RJ: «Editora Velha Lapa». 2008.
- Martha Ellen Becker: Der Kreuzzug — Марта Еллен Бекер: Хрес-
тоносний похід. Київ: «Родовід». 2001.

2 січня 1946 р. в селі Черниші Канівського району нині Черкаської області народився Олександр Миколойович Мокровольський (02.01.1946 — 22.12.2023, Ірпінь, Київська область), поет, майстер українського художнього перекладу, випускник факультету іноземних мов Черкаського педінституту 1968 року. Член НСПУ. Лауреат премії імені Максима Рильського. Перекладав з англійської, іспанської, німецької, французької та ін. мов.

У його перекладах видано низку творів: з англійської мови — поеми «Джон Джей Скупий та скрипаль Ден» Дж. Чіарді (1973), «У метелика — бал» В. Роско (1988; 1990), збірку «Небилиці» Е. Ліра (1980; 1989; 2017), «Поезії» П. Шеллі (1987), «Поезії» (1990, співавт.) і «Вибрані твори» (2004, співавт.) В. Єйтса, «Різдвяні повісті» (2006) та «Різдвяна ялинка» (2010) Ч. Діккенса, «Sing-Song — Наспиви» К. Россетті, «Вибрані твори» Ш. Гіні (обидві — 2008), «Матінка-Гуска» (2010), повість «Гобіт» (1985) і трилогію (у переказі) «Володар Пернів» (2002) Дж. Толкіна, англійські народні пісеньки «Чарлі-Варлі» (2001), романи «Аукціоніст» Дж. Семсон (1986), «Жінка в білому» В. Коллінза (1989), «Улісс» Дж. Джойса (2015, співавт.), повісті «Небезпечні мандри» Р. Адамса (1990), «Артемід Фаул» (2005) і «Місія в Арктику» (2006) Й. Колфера, «Павутиння Шарлотти» (2006), «Стюарт Маля — хлопчик-мишеня» (2012) і «Сурма лебедя» (2017) Е. Вайта, «Сестри Грімм» М. Баклі (2008; 2009; 2010); з іспанської — повість «У пошуках чорної чайки» Д. Алонсо (1976), роман «Сліпучо блакитне небо» А. Гроссо (1979); з німецької — романи «Семестр змарнованого часу» Ю. Брезана (1979), «Берінгер і давній гнів» Г. Фукса (1980), поему «Мазепа» Б. Брехта (1997), повість «Називають мене мурахоїдом» К. Нестлінгер (2006), праці «Номо Ludens» Й. Гейзінги (1993), «Конституція США» Д. Каррі (1993), «Ідея історії» Д. Колінгвуда (1995), «Істина і метод» Гадамера (2000), «Чисте правознавство» (2004) і «Про сутність і цінність демократії» (2013) Г. Кельзена, «Герой із тисячею облич» Дж. Кемпбела (1999), «Історія євреїв» П. Джонсона (2000), «Метастази насолоди» С. Жижека (2000), «Громадський чоловік — приватна жінка» Дж. Елштайн (2002), «Роздуми над сплюндрованим сторіччям» Р. Конквеста (2003), «Політичний лібералізм» (2000) і «Теорія справедливості» (2001) Дж. Ролза, «Легендарна Ірландія» Е. Месі (2006). Дешифрував та переклав книги «Щек — Кію» (2015; літ. перекл. — 2017), окремі твори В. Шекспіра, Дж. Байрона, Б. Шоу, Л. Керрола, Е. По, Р. Стівенсона, Дж. Райт, Д. Лоуренса,

Й. Гете, В. Гюго, П. Беранже, Ф. Жаккотте, Т. Тцара, Л. Сенгора, Т. Тассо, С. Квасіmodo, Ю. Марцінкявічюса, Е. Межелайтіса, А. Малдоніса та інших. Брав участь у виданні збірок світової поезії для учнів середнього та старшого шкільного віку «Співець» (1972), «Світанок» (1978), «Передчуття» (1979), «Поклик» (1984) і «Заграва» (1989), а також збірки німецької молоді поезії «Зелений Гарц» (1985).

6 січня народилася Євгенія Антонівна Горєва (06.01.1930, Канів, нині Черкащина — 15.05.2022), поетеса, перекладачка. Членкиня НСПУ. Лауреат премії імені Максима Рильського (2003).

Закінчила філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Працювала у видавництві «Веселка».

Перекладала з англійської, німецької, чеської, словацької, литовської та польської мов.

Переклади

З німецької:

- Міхаель Енде «Момо»,
- Джеймс Крюс «Мій прадідусь, герой і я»,
- Генріх Бьоль «Біла ворона»,
- Пауль Маар «Машина для здійснення бажань, або Суботик повертається в суботу», «Китобус, або Нові цятки для Суботика»,
- Йозеф Рот «Марш Радецького»,
- Крістоф Гайн «Вілленброк»,
- Еріх Кестнер «Конференція звірів»

та інші.

З англійської:

- Скот О'Дел «Острів голубих дельфінів»,
- Памела Треверс «Мері Поппінс»

та інші.

Переклади оповідань, казок та віршів Г. Келлера, Г. Воман, К. Вольф (з нім.), В. де ла Мара, С. О'Делла, Д. Біссета (з англ.), М. Волошина (з рос.), А. Малдоніса, Г. Цешкайте (з литов.), В. Незвала (з чес.), О. Сляцького (зі словац.), К. Сегала (з польс.) опубліковані у збірниках та періодиці.